

Kárász utcai jugoszláv menekültek¹

Szeged, Kárász utca, a belváros ütőere, a legbevettebb találkozási pont. Késő tavaszi délután, az utcát sétálók lepik el, gyerekek futkároznak és kergetik egymást nevetve, a hangzavarba itt-ott angol, néha szerb mondatok vegyülnek. A város a tavaszi ébredés bódult hangulatában pezseg, a lemenő nap hatalmas árnyékokat rajzol a siető vagy éppen komótosan sétáló járókelők köré.

Az utcán szétforgácsolódo utolsó napsugarak rávetülnek az A Capella cukrászda előtti asztalok körül üldögélőkre. A fény e sajátos játéka, mely csak akkor mutatja meg magát, ha megy le a nap és sokan vannak az utcán, elmossa a klasszicista épület határozott vonalait, és a kávéház nagy ablakait is kiszabadítja szigorú keretei közül. Az egyik asztal mellett, a lassan örvénylő utca felé fordulva, két férfi beszélget elmélyülten. A hosszú haját folyamatosan füle mögé simítgató lehet az idősebb, olyan jó negyvenes; veleszületett eleganciával veti át az átlagnál hosszabb lábait egymáson és nézi elmélyülten az utcát, miközben beszélget. Nyaka körül gyűrött kék sál, félhosszú kabátja az utolsó gombig begombolva, jobb kezében söröspoharat tart. Másikuk haja rövid és szinte teljesen ősz, kabátja leginkább német katonai kabátot idéz, és meglehetősen kopottas zöld. Ő is keresztbe vetett lábbal ül, bal kezében sörrel, de felsőtestével nem az utca, hanem beszélgetőtársa felé fordul határozottan. Miközben beszél, szeme félreismerhetetlenül csillog a csodálattal vegyülő barátságtól, és közben öntudatlanul mosolyog.

Ebben a pillanatban egy kedves vonású, szemüveges, korukbeli nő érkezik az asztalhoz hosszú fekete kabátban, szemébe húzott télies sapkában, nyakában bordó sállal. Mélykék és szürke babakocsit tol, amelyben egy fél év körüli kisbaba fekszik jól felöltöztetve, takaróba bugyolálva. A hosszú hajú azonnal felugrik székéből, nagy pusztit ad az érkezőnek, majd a gyermek felé fordul, és az anyuka már adja is a kezébe a kicsit. A másikuk ezután szintén feláll, megöleli a nőt, aki odaül hozzájuk. Gyorsan rendelnek neki egy kávét, és élénk, határozott gesztikulálással kísért, gyakran hangos nevetéssel tarkított beszélgetés kezdődik. Egy korához képest magasnak tűnő, dús fekete hajú kisfiú szalad el az asztaluk mellett, és ahogy mosolyogva ránéz a beszélgetőkre, elkap egy mondatot a társalgásból:

– Tamás, Balázs, úgy ültök itt, mint két jugoszláv menekült! – mondja nevetve az anyuka, kávécsészével a kezében. A kisfiú továbbszalad és visszanéz rájuk. Az anyuka egy negyedóra múlva feláll, mindkettőjüket megöleli és továbbindul, lassan tolvá a babakocsit. Miközben távolodik, még visszanéz egyszer, és látja, hogy az időközben leszálló

¹ Eredeti megjelenés: BODNÁR KRISZTA – FEKETE BALÁZS (szerk.): *Iustitia meghallgat. Tanulmányok a „Jog és irodalom” köréből.* MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet. Budapest, 2018. 7–9. pp.

erős szürkület mélyfekete árnyképpé változtatja azokat, akikkel két perce még hús-vér valójukban nevetgélt és beszélgetett.

*

– Figyelj, Tamás – mondja a rövid hajú, közelebb hajolva barátjához –, úgy tűnik, összeállt az új jog és irodalom kötet.

– Nagyszerű, meséj róla – kéri a másik. – Nagy kár, hogy ebben most nem tudtam részt venni, de tudod, nagyon sok munka volt a készülő hajnóczy's kötetemmel, és amióta rosszabbul látok, minden sokkal lassabban megy.

– Semmi gond! Biztos vagyok benne, hogy a következőbe majd megint tudsz írni. Például valamit újra Hajnóczyról – nevet fel. – Na, szóval, az első dolog, hogy Bodnár Kriszta beszélt a szerkesztésbe. Ismered? – néz rá kérdően. Barátja tagadólag rázza fejét, így folytatja tovább: – Ő nagyon sokáig az ELTE BTK-n dolgozott, és szerintem ő ma az egyik legjobb jogi szerkesztő. Nagyon ért az irodalomhoz, olyan dolgokat vett már észre a szövegekben, amik fölött én simán elsiklottam volna. Szóval szerintem hatalmas nyereség a csatlakozása az egész hazai jog és irodalom szemszögéből. És amúgy nagyon aranyos, kifejezetten bírom a stílusát és a személyiségét – magyarázza egyre nagyobb lendülettel és széles gesztusokkal a kopott zöld kabátos, mintha valami lényeges, mégis elképzelhetetlen dologról kellene meggyőznie barátját.

– Hát ez király, nagyon örülök neki – nyugtázza beszélgetőtársa, és tekintetén látszik, hogy türelmetlenül várja a folytatást.

– Krisztával addig rakosgattuk a szövegeket ide-oda, amíg kijött egy egész érdekes szerkezet. Ez a „történet” különféle értelmezéseire épül, ezt, azt hiszem, neked nem kell különösebben magyaráznom... – mosolyodik el. – Az *Előtörténet* című első rész Tompa Andrea írása lesz, szerintem kiváló bevezető és remek esszé is, az író szemszögéből. Ezt követi majd az Ókori *történetek* című blokk két fiatal római jogász, Busa Réka és Nemes Szilvi szövegével. Az első arról, hogy ismerték-e a római költők a jogot, a másik pedig egy olyan Petronius-részletről, amely jogi karikatúraként is felfogható. Kemény, mi? – pillant rá a hosszú hajúra viccesen. – Ezután a *XIX. századi történetek* következnek két tanulmánnyal a viktoriánus irodalom és a viktoriánus jog viszonyáról. Bojti Zsolt munkája Oscar Wilde és a pere irányából közelít, a másik, Lukács Niki írása pedig Dickens-műveket elemez. A következő a *XX. századi történetek* című írásfüzér, amelyben lesz egy Kafka-tanulmány, a büntetőjogász Filó Misi szövege, egy Camus-értelmezés Kiss Kornéliától, aki Ádám Péterrel újrarendezte a *Közönyt Az idegen* címmel, majd Molnár Andristól egy rettentő érdekes Lovecraft-elemzés a büntetőjogi narratívaképződésről, és végül egy szöveg Agatha Christie egy nehéz esetéről a ténymegállapítás kapcsán, Pődör Lea írása – magyarázza egyre nagyobb beleéléssel a fiatalabb, majd rövid szünetet tart, hogy kortyoljon a söréből. Másikuk szintén iszik egy kortyot, miközben összpontosítva figyel.

– Az utolsó előtti nagy rész a *Közelmúltbeli történetek* címet kapja. Van egy szöveg a tanúságtételről a magyar holokausztirodalom kapcsán, Izsák-Somogyi Katalin írta, aztán egy Bertók László-elemzés Matyától, a doktori hallgatómtól, akit nagyon érdekelne a véleményed, szóval majd írhatnál egyszer neki, és végül Schweitzer Gábor írása, amelyben büntetőjogi szemmel vizsgálja Fejes Endre *Rozsdatemetőjét*. Az utolsó nagy egység az elméleti rész, *Megértéstörténetek* címmel. Idekerül Balogh Gergő tanulmánya a modern szerző fogalmának-jelenségének ithoni kialakulásáról, ez szerintem nagyon fog neked

tetszeni. A következő Kopi szövege a jogi történetmeséléséről, zárásként pedig Falusi Marci nagy ívű gondolatmenete az irodalmi ízlés normatív szerepéről. És a kötet legvégén *Utótörténet* címszó alatt nekem lesz egy rövidebb szövegem, amelyben leírom az ELTE-n két éve futó jog és irodalom szemináriumok tapasztalatait. Hát, ez van... – fejezi be hirtelen, kérdően nézve barátjára.

– Balázs, ez nagyon komoly. Szerintem... – és éppen belekezdene valamibe Tamás, amikor a korábban már körülöttük szaladgáló fekete hajú, mosolygós kisfiú megfogja a kezét és megszólítja.

– Havi, menjünk már, itt ültök már több órája – panaszkodik jó hangosan a kisfiú.

– Adél már vár otthon minket... – teszi hozzá kérlelően.

– Jó, jó, Nico – feleli Tamás, a kisfiú kezét folyamatosan az övében tartva. – Figyi, Balázs, mennünk kell, dumáljunk majd legközelebb. Szerintem téged is vár már Virág... – emlékezteti barátját.

A társaság feláll, és egy kézfogást követően elválnak. A beszélgetésbe merülő Tamás és Nico pár méter után eltűnik a Kárász utca esti forgatagában. Balázs egy ideig követi őket a tekintetével, majd elindul az ellenkező irányba.

*

A Kárász utca nem változik, az A Capella cukrászda működik, és az emberek továbbra is szívesen korzóznak arrafelé nap mint nap, reggel, délben és este is. Tamással azonban már nem lehet többé ott leülni beszélgetni vagy felmenni hozzájuk nem messzi lakásukba. 2018 egyik utolsó szeptemberi hétvégéjén váratlan hirtelenséggel elhunyt, és ezzel pótolhatatlan veszteség érte a magyar jog és irodalom mozgalmat is.

*

Ezt a kötetet az ő emlékének ajánljuk.

Fekete Balázs